

Vallesans a la carrera d'Índies (1783-1830)

Diego Sola (Universitat de Barcelona)

161

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
23 (2019), 161-171

Resum: La presència creixent d'habitants de l'actual Vallès Oriental a Amèrica a partir de la dècada de 1780, coincidint amb la liberalització del comerç amb les Índies, és una realitat documentada als arxius. A l'Arxiu General d'Índies es conserven set expedients d'un petit grup de vallesans que van enrolar-se en l'aleshores anomenada *carrera d'Índies* amb la intenció de sostenir i expandir les seves pròpies cases de comerç i companyies. L'estudi de la documentació permet identificar els protagonistes d'aquesta aventura americana així com establir unes característiques comunes i, alhora, explicar com era el procés d'obtenció de llicència de pas a Amèrica, i quines circumstàncies socials, familiars i polítiques podien concórrer en la concessió o el refús de l'autorització.

Paraules clau: comerç amb Amèrica, indians, Granollers, Mollet del Vallès.

Abstract: The increasing presence of inhabitants coming from what is now the Vallès Oriental region in America from the 1780s, coinciding with Spanish trade liberalization with America, is a reality recorded in the archives. In the «Archivo General de Indias» there are seven records of a small group of people from the Vallès region who enrolled at the time in the so-called «race to the Indies» with the intention of maintaining and expanding their own trading houses and companies. The study of the documentation enables identification of the protagonists of this American adventure as well as establishing common characteristics and, at the same time, explaining the process of obtaining a license to travel to America, and what social, family and political circumstances could concur in the granting or rejection of the authorization.

Keywords: trade with America, migrants to America, Granollers, Mollet del Vallès.

Data de recepció: gener 2019; versió definitiva: febrer 2019.

1. Introducció

La presència de vallesans a l'anomenada *carrera d'Índies*, el canal comercial establert entre la península Ibèrica i Amèrica a partir del descobriment del Nou Món, i molt especialment amb la fundació de la Casa de la Contractació a Sevilla el 1503 —òrgan de la monarquia destinat a regular el comerç monopolístic amb Amèrica—, s'ha estimat minsa, com al conjunt de Catalunya. La situació va esdevenir diferent a partir del segle XVIII.¹ El comerç català amb Amèrica va trobar en els canvis normatius dels governs de Carles III una via d'expansió que donava resposta al dinamisme econòmic del Principat: entre els anys 1765 i 1774 es van aprovar un seguit de mesures liberalitzadores que acabarien liquidant el model de port únic, a Cadis, i afavoririen el contacte directe de Barcelona amb diversos ports de les Antilles, Mèxic i altres punts del continent americà. El reglament de lliure comerç de 1778 va ser la culminació d'aquest camí. Com ha estudiat Jaume Dantí, abans d'aquesta cronologia ja trobem vallesans actius en la carrera d'Índies, com és el cas de membres de la família granollerina Puiguriquer, traslladada a Barcelona, que van prendre part en el comerç atlàntic en l'epíleg del monopoli gadità i durant la transició normativa abans esmentada.²

A l'Arxiu General d'Índies, a Sevilla, trobem un conjunt d'expedients d'habitants del Vallès Oriental —de les viles de Granollers i Mollet— que entre la dècada de 1780 i les tres primeres dècades del segle XIX, aprofitant el nou marc legal —aprofundit en els regnats de Carles IV i Ferran VII—, van emprendre els seus propis camins cap a Amèrica. Són un total de set casos que palesen una petita però singular activitat d'indians vallesans, amb petites cases de comerç de poc capital, sovint constituïdes amb socis de l'entorn vallesà. Aquestes fonts permeten reconstruir el camí que seguiren fins a embarcar-se cap a les Índies, així com les condicions i els requisits que havien de reunir. El conjunt de documentació permet estudiar les petges de l'era del lliure comerç amb Amèrica al Vallès Oriental.

2. Els expedients de l'Arxiu General d'Índies: tipologia documental

Els set expedients localitzats de granollerins i molletans que emprengueren la seva pròpia aventura comercial americana entre 1783 i 1830 contenen un grup de documents que permet resseguir el procés administratiu fins a obtenir la llicència de pas a les Índies. En alguns casos la documentació identifica vallesans que ja es trobaven a Amèrica però dels quals no hem trobat una documentació administrativa pròpia. La relació d'individus consignats en la

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
23 (2019), 161-171

¹ Sobre la irrupció del comerç català amb Amèrica i el debat historiogràfic resultant, vegeu J. M. OLIVA MELGAR (1988) i també C. MARTÍNEZ SHAW (1981). Les mesures del govern borbònic en la liberalització comercial amb Amèrica sorgien de la necessitat de dinamitzar el comerç colonial i trencar el monopoli «bipolar», ja al segle XVIII, de Cadis i Veracruz, J. M. OLIVA MELGAR (1988), p. 453.

² Vegeu J. DANTÍ (2013), p. 453-456.

taula de l'apartat 3 es correspon, doncs, amb els expedients sencers localitzats. Aquests expedients contenen la documentació que reunien i custodiaven els funcionaris del jutjat d'Arribades o de l'Arribada, la institució que llevava l'extinta Casa de la Contractació a cada port autoritzat, i que avui dia es troben a les seccions Ultramar i Indiferente General de l'Arxiu d'Índies. En l'origen dels documents, per poder passar a Amèrica, el jutjat del port de Barcelona reclamava a cada peticionari una instància de sol·licitud de llicència de viatge i activitat comercial, amb els motius pels quals es demanava. El sol·licitant havia d'esmentar l'existència de familiars o socis a Amèrica, i el motiu de retrobament amb un familiar (un germà o un oncle, habitualment) era mencionat en la majoria de casos dels vallesans aquí estudiats.

La instància dipositada a l'expedient anava acompanyada de dos documents necessaris per a l'obtenció de llicència: una partida de baptisme i un certificat de l'ajuntament on estava empadronat el peticionari. Aquest darrer document mostra la necessitat que tenien els aspirants a indians d'obtenir l'aval dels regidors del seu municipi per poder anar a Amèrica. Sense l'esmentada carta, el jutjat desestimava la petició. En aquests certificats els regidors signaven el seu aval, certificant que l'individu no havia estat compromès políticament ni havia participat d'aixecaments o, en cas d'haver-ho fet—com esmentarem més endavant—, ja no se li imputava una filiació política considerada deslleial al govern del rei que li impedís poder viatjar als dominis ultramarins de la Corona. Aquesta mena de partida de fidelitat va esdevenir indispensable durant el regnat de Ferran VII, amb posterioritat al trienni liberal (1820-1823), que seria liquidat amb una severa reinstauració de l'absolutisme. Els sol·licitants, per tant, havien d'acreditar una plena fidelitat monàrquica i un refús de les idees polítiques liberals.

L'expedient pot contenir una tercera certificació imprescindible si es volia obtenir el permís per passar a les Índies: l'autorització familiar. Si el pare del sol·licitant vivia, havia de demostrar el seu consentiment, com també les mares vídues. D'aquesta manera el sol·licitant demostrava al Jutjat de l'Arribada que, tot i que deixava a casa persones al seu càrrec, aquestes persones li havien donat el vistiplau per creuar l'oceà i, més encara, assumien les conseqüències de privar-se de la feina i la presència del fill a la llar. En l'únic cas d'home casat que trobem, també consta un document de l'esposa als mateixos efectes. Aquesta documentació pot anar acompanyada de certificats suplementaris que havien de servir per convèncer les autoritats de la solidesa del propòsit del viatge i de la garantia que no deixava els familiars a càrrec a la intempèrie, sense protecció econòmica, de manera que excusava les autoritats de qualsevol responsabilitat.³

³ Com llegim en l'expedient d'Isidro Lladó, de Mollet, «1º: Creída su consorte de lo mismo le presta su consentimiento que obra (...) 2º Siendo como es el que expone sujeto católico apostólico Romano, de más de dieciocho años, dotado de rectas costumbres, como en corroboración dello van adjuntos los dos testimonios (...)», a Arxiu General d'Índies (AGI), Secció Indiferente General, 2136, núm. 31. Expedient de 21 d'abril de 1804.

3. El perfil de l'indià vallesà i les destinacions

Els set expedients permeten establir un perfil de l'home vallesà que entre finals del segle XVIII i principis del XIX va enrolar-se en la seva particular carrera d'Índies. La forquilla d'edat del sol·licitant de la llicència va dels 18 anys del més jove als 50 del més gran, tot i que majoritàriament el perfil és el d'un individu jove, solter i amb els pares vius: la mitjana d'edat dels peticionaris és de 28 anys. Dues tercers parts dels individus es troben per sota de 26 anys, dada que dona compte d'un perfil, com assenyala la documentació, d'un mosso *mancebo*.⁴ Alguns d'ells ja declaraven en el moment de sol·licitar la llicència una activitat professional comercial, mentre que d'altres es dedicaven a activitats menestrals i, en algun cas, agrícoles, fet que dibuixa una procedència social dels individus de petita classe mitjana urbana i rural. La taula 1 recull la identificació dels individus i algunes dades personals i professionals:

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
23 (2019), 161-171

Taula 1. Sol·licitants de llicència de pas a Amèrica del Vallès Oriental (1790-1830)

Any*	Sol·licitant	Natural de	Resident a	Edat	Estat civil	Professió	Destinació
1790	Manuel Elias	Granollers	Mataró	23	solter	comerciant	Veracruz, Mèxic
1804	Isidro Lladó	Mollet	Barcelona	46	casat	comerciant	Montevideo, Uruguai
1819	Santiago Vilar Parera	St. Esteve de la Costa	Mollet	18	solter	no especificada	Santiago, Cuba
1828	Josep Masó Joanich	Granollers	Mataró	50	solter	semoler	L'Havana, Cuba
1829	Francesc Riera Mascaró	Granollers	Barcelona	20	solter	confiter	L'Havana, Cuba
1830	Antoni Viada Llibre	Mataró	Granollers	19	solter	adroguer	Puerto Rico
1830	Joan Mas Ciurans	Granollers	Granollers	26	vidu	espartenyer	L'Havana, Cuba

*Any d'expedient

Font: Arxiu General d'Índies. Seccions d'Ultramar i Indiferente General. Elaboració pròpia.

La principal destinació d'aquests homes era l'espai antillà i, concretament, l'illa de Cuba: quatre dels set individus tenien intenció de desplaçar-se a l'illa més gran de les Antilles, a la ciutat de l'Havana, però també a Santiago. Aquesta és, però, la destinació més habitual de la part final de la cronologia que recull la documentació, a les dècades dels anys 1810 i 1820. Abans d'aquestes dates el continent, i no l'Amèrica insular, era la meta. Les fonts deixen veure així el canvi que opera abans i després de les revolucions liberals que van desembocar en les independències llatinoamericanes. Entre els anys 1810 i 1821 es va lliurar la guerra que a l'antic virregnat de la Nova

⁴ AGI, Secció Ultramar, 497, núm. 22.

Espanya desembocaria en la independència de Mèxic. Així, si Veracruz, antic port corresponsal a Amèrica del monopoli de Sevilla, i més tard Cadis, en la ruta de l'Atlàntic, havia estat el lloc on el granollerí Manuel Elias havia fundat la seva pròpia casa de comerç, aquesta gran ciutat del golf de Mèxic va deixar de ser un punt de destinació després de les revoltes independentistes. Cuba i també Puerto Rico, dins de l'imperi colonial espanyol durant tot el segle XIX, van esdevenir aleshores els llocs segurs dels nous emprenedors que decidiren comerciar a l'altra banda de l'oceà. Abans, però, de les independències del primer terç del segle XIX, en la documentació trobem també ciutats de destí al virregnat del Río de la Plata, com és el cas de la ciutat de Montevideo, en territori fronterer amb el Brasil portuguès, on entre els anys 1810 i 1811 les elits criolles de la regió van endegar la seva emancipació d'Espanya.

4. Els negocis i les aliances amb l'entorn vallesà

La primera empresa documentada d'aquest període és la de Manuel Elias. Nascut a Granollers el 1766, com consta a la partida de baptisme, malgrat demanar llicència al Jutjat de l'Arribada el 1790, l'expedient menciona que el 1783, només cinc anys després del decret de lliure comerç de Carles III, va fundar amb Narcís Lustro, de Mataró, una companyia «de cuya unión remitieron a Veracruz diferentes géneros y frutos del país».⁵ En fundar la companyia, Elias era un jove de 18 anys. Complerts els 23, la sol·licitud de llicència d'aquest granollerí establert a Mataró tenia per intenció viatjar per primera vegada a Veracruz per recuperar els seus cabals, atesa la suposada desaparició del seu soci mataroní. L'expedient és, en realitat, el testimoni d'un litigi entre dos socis:

«Que en el año 1783 formó compañía con Narciso Lustro de la ciudad de Mataró de cuya unión remitieron a Veracruz diferentes géneros y frutos del país a la consignación del mismo Lustro, el que pasó al expresado puerto para comerciarlos: Y como desde entonces por más que haya escrito no ha podido conseguir el Suplicante la menor respuesta, antes muy al contrario para poder adquirir alguna noticia se ha tenido que valer de terceras personas que le han informado el mal modo de proceder de su compañero: hallándose de molestado de otra parte de los Dueños que les franqueron algunos géneros para dicho comercio, no hallando medio para poderles satisfacer por la mala correspondencia de su compañero, como lo manifiesta la información quicial que acompaña recibida por ante el Alcalde mayor de dicha ciudad de Mataró: y deseando pasar a la referida Ciudad de Veracruz para rendir las cuentas al expresado su

⁵ AGI, Secció Indiferente General, 2112, núm. 60.

compañero Narciso Lustro para la que ha obtenido la licencia correspondiente de su padre que acompaña junto con la partida de bautismo y certificado de abono en esta atención».⁶

166

Manuel Elias va esmerçar temps a recollir testimonis que juressin, davant de notari, que tenien evidències que Narcís Lustro seguia plenament actiu (alguns s'havien cartejat amb el comerciant) i que la seva família continuava en contacte amb ell, cosa que volia dir que no havia mort ni desaparegut. El mateix Elias va escriure nombroses cartes al seu soci sense resposta, fins que va resoldre que viatjar a Veracruz era l'última oportunitat per retrobar-se amb el seu accidentat company i intentar recuperar els diners invertits.⁷ La documentació d'Elias detalla més dades sobre el passatge obtingut pel granollerí —a bord de la sagetia *La Carmelita* del patró Fèlix Grau d'Arenys de Mar—, així com la intenció del comerciant de romandre a Mèxic per una estada mínima de tres anys a efectes de resoldre els seus problemes amb el soci i reeixir econòmicament. En la documentació consultada a l'Arxiu d'Índies no hem pogut veure com va acabar el conflicte, si Manuel Elias es va retrobar amb Narcís i si va poder recuperar els béns invertits. Elias devia embarcar-se rumb a les Índies poc després de la llicència final concedida per l'autoritat reial, el 13 d'octubre de 1790: «El rey», resa la cèdula, «se ha servido convidar a Manuel Elías comerciante de la villa de Granollers en el Principado para que pueda embarcarse a Veracruz a fin de recoger los caudales que él tiene expendidos en el comercio que ha tenido en aquel puerto».⁸

En altres casos, menys convulsos, els socis dels sol·licitants eren familiars que ja havien constituït les seves pròpies cases de comerç. Aquesta va ser la situació d'Antoni Viada, nascut el 1811 a Mataró i que residia a Granollers, on treballava com a adroguer. L'any 1830 Viada reunia la documentació i els certificats necessaris per a obtenir la llicència de pas a Puerto Rico, on residia el seu germà, Josep, que tenia la seva pròpia casa de comerç. En els papers aportats al Jutjat de l'Arribada expressava la seva intenció de «trabajar juntos en común utilidad», certificava que es trobava solter i que no tenia més persones al seu càrrec que la seva mare vídua, i que no es trobava, és clar, «ligado ni comprometido en matrimonio» amb ningú.⁹ Aquesta vinculació amb les Índies per la via familiar la trobem també en l'expedient del

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
23 (2019), 161-171

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ibid.*: «Ramón Narbona, vecino de la ciudad de Mataró, mediante testamento que presto a Dios Nuestro Señor (...) prometo decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado: (...) Con muchas cartas ha escrito el propio Manuel Elias al dicho Narciso Lustro, y no ha respondido a alguna de ellas, se le hace preciso ir a aquella ciudad».

⁸ *Ibid.*

⁹ «Pide licencia de embarque a Puerto Rico a fin de asociarse a la casa de comercio de su hermano José, que le envía a llamar. Trae el consentimiento de su madre viuda, con información y atestado de libertad y buena conducta». AGI, Secció d'Ultramar, 497, núm. 22.

confiter Francesc Riera, nascut a Granollers el 1809, i que el 1829 reclamava poder passar a Cuba per incorporar-se a la casa de comerç del seu oncle Josep Xicota, veí de Barcelona.¹⁰ La seva mare, Mariana Riera, va signar la següent autorització escrita pel notari Rafael Fàbregas:

«Yo, Mariana Riera y Mascaró, viuda de Nicolás Riera labrador hacendado de esta villa, doy permiso, licencia y facultad en cuanto menester sea a Francisco Riera y Mascaró, mi hijo legítimo y natural del dicho Nicolás Riera mi difunto marido para que pueda pasar a la isla de Cuba en la Habana de América para comerciar o lo que mejor le convenga.»¹¹

Granollerí, però també establert a Mataró com Manuel Elias, era Josep Masó, que l'any 1828, amb 50 anys, sol·licitava llicència per desplaçar-se fins a l'Havana. Masó és el més gran dels set vallesans que presentem en aquest treball, i tenia el seu ancià pare, Isidro, a càrrec: per anar-se'n a Cuba va haver d'obtenir el permís patern. Malgrat la seva professió agrícola, sembla que Josep havia invertit diners en una casa de comerç cubana i aquest era un dels motius que va haver de justificar, aportant les credencials pertinents.¹² Un cop arribat a la Gran Antilla, Masó esperava deixar enrere la seva llarga dedicació de vida al camp per lliurar-se a l'activitat comercial. Començar de zero en la carrera d'Índies era la situació d'altres vallesans, com és el cas d'Isidro Lladó, fill de Mollet però instal·lat a Barcelona i, a diferència de Josep Masó, ja dedicat a l'activitat comercial. L'administració reial va emetre la seva llicència de pas a Montevideo el juliol de 1804. Per viatjar a les Índies més meridionals, Lladó havia expressat la seva intenció de posar en circulació «una crecida porción de géneros para parar a su venta y negociación de los mismos en Puerto de Montevideo, como ofrece justificarlo y constará por ser verdad público y sabido».¹³

La documentació de tots els expedients consultats gairebé no esmenta res sobre els productes que aquests comerciants havien de vendre a Amèrica, més enllà de la referència a diferents volums de gèneres i fruits del país –sense especificar quins. L'aiguarent podria haver estat un dels productes principals a comercialitzar per aquests vallesans, ja que el consum a l'Amèrica espanyola suposava entre un 20 i un 37% de les exportacions d'aiguarent català a finals del segle XVIII, però també es portaven a l'altra banda

¹⁰ «Para reunirse con Don José Xicota establecido en aquella con casa de comercio, quien al efecto lo reclama como se desprende del testimonio», AGI, Secció d'Ultramar, 353, núm. 54.

¹¹ Ibid.

¹² AGI, Secció d'Ultramar, 351, núm. 9. «Expone: que se halla necesitado de embarcarse y pasar a la ciudad de la Habana al objeto de dedicarse al comercio y recoger caudales que tiene en la misma según largamente consta por el testimonio de la información».

¹³ AGI, Secció d'Indiferente General, 2136, núm. 31. Expedient de 21 d'abril de 1804.

de l'oceà teixits d'indianes, entre altres productes.¹⁴ En començar el segle XIX el vi passaria a ocupar un lloc destacat en les exportacions catalanes cap a Amèrica, i seria el principal lloc d'exportació de vi català a partir de la dècada de 1820.¹⁵

Finalment, també hi havia qui emigrava sense un carregament de gènere a punt al port de Barcelona o bé esperant-lo a la destinació americana: la llicència de pas es podia demanar per establir-se a l'altre costat de l'Atlàntic per treballar-hi. Santiago Vilar, veí de Mollet, demanava el 1819 poder anar a Santiago de Cuba per treballar a la companyia comercial de Santiago Masó, amb qui no tenia vincles familiars.¹⁶ Per obtenir el permís calia aportar l'aval acreditatiu de la persona que havia de ser l'ocupador del sol·licitant, com era el cas de Vilar.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
23 (2019), 161-171

5. La garantia de bona conducta «moral y política»

Després de l'esclafament del trienni liberal de 1820-1823 amb l'entrada a Espanya dels Cent Mil Fills de Sant Lluís, el trànsit de persones a l'Amèrica espanyola quedaria severament regulat per unes normes de conducta política que calia acreditar. És així que en els expedients posteriors a aquests esdeveniments trobem la certificació necessària per obtenir el vistiplau de les autoritats reials i portuàries. A la partida de baptisme, i a l'autorització familiar –en cas de necessitar-ne, pels supòsits que ja hem comentat–, s'hi afegia una declaració expressa de l'ajuntament on residia el sol·licitant de no estar compromès políticament en contra de l'ordre monàrquic absolutista. D'aquesta manera es conferia al poder municipal una prerrogativa clau sobre la mobilitat dels seus empadronats, i els regidors de la vila acabaven decidint el destí del veí. No cal dir que una negació d'aquest certificat municipal tancava totes les portes del Jutjat de l'Arribada i allunyava definitivament aquests individus de la carrera d'Índies. Tanmateix, tenir antecedents de participació política heterodoxa no significava necessàriament l'adéu a Amèrica: els expedients vallesans en presenten l'excepció o, en tot cas, la voluntat dels regidors de col·laborar o no posar obstacles als projectes personals dels seus veïns perfectament integrats en la vida local. Aquesta va ser la situació de Joan Mas Ciurans, natural i veí de Granollers, de 26 anys d'edat, i que el 1830 volia reunir-se amb el seu germà Ramon Mas a l'Havana. El seu passat era, però, de clara significació contra el règim absolutista.¹⁷

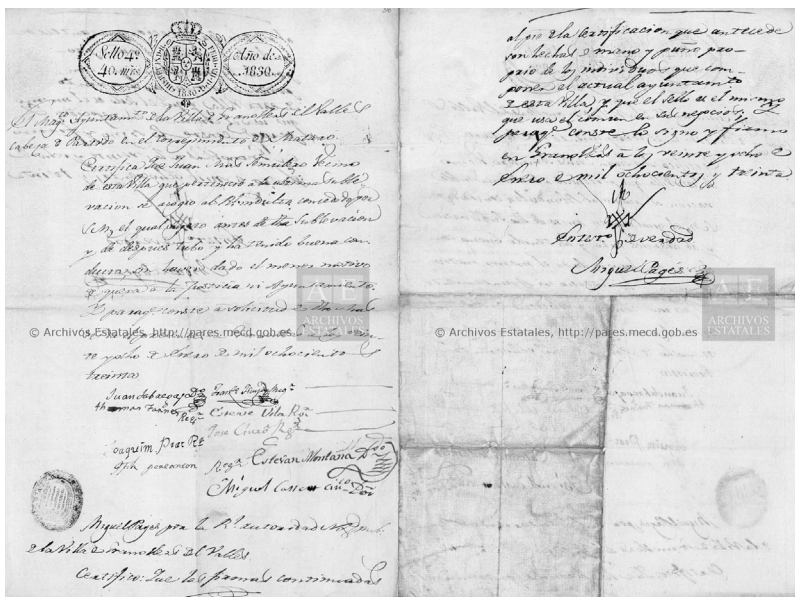
¹⁴ C. SUDRIÀ (2004), p. 13. Vegeu F. VALLS JUNYENT (2004). Sobre les indianes, vegeu A. SÁNCHEZ (1992).

¹⁵ F. VALLS JUNYENT (2000), p. 13-15.

¹⁶ AGI, Secció d'Ultramar, 337, núm. 16.

¹⁷ AGI, Secció d'Ultramar, 358, núm. 4.

Certificat de bona conducta moral i política expedit per l'Ajuntament de Granollers en favor de Joan Mas Ciurans el 28 de gener de 1830. Font: Arxiu General d'Índies.

Joan Mas havia participat «a la última sublevación»¹⁸ liberal i després «se acogió al Real Indulto concedido por Su Majestad» Ferran VII, que li va ser concedit, com assenyalava el certificat de bona conducta expedit per l'Ajuntament de Granollers.¹⁹ Tots els membres del consistori havien de signar el certificat i, així, els nou regidors van avalar la sol·licitud de pas a Cuba del jove Joan Mas. També els expedients de Josep Masó (1828), Francesc Riera (1829) i Antoni Viada (1830) van haver de complir aquest requisit, encara que cap d'ells s'havia significat políticament contra l'absolutisme ni havien pres part en l'escenari insurreccional allistant-se a les milícies liberals, com va ser el cas de Joan Mas. Tal com assenyalaven els regidors granollerins en el certificat de Viada, de Mataró però establert a la capital vallesana,

«(...) durante su permanencia en ella [la vila de Granollers] se ha manifestado en muy buena y arreglada conducta sin haber dado el menor motivo de queja a la Justicia y Ayuntamiento, no se sabe que haya sido miliciano voluntario ni pertenecido a ninguna secta ni junta patriótica

¹⁸ El pronunciament del militar Rafael del Riego el 10 de març de 1820 per restablir la constitució liberal de 1812 va anar seguit de la formació de societats patriòtiques i de milícies a les quals s'adherien els partidaris de l'abolició del règim senyorial, com podria haver estat el cas de Joan Mas Ciurans.

¹⁹ «Después ha tenido buena conducta sin haber dado el menor motivo que quepa a la Justicia ni Ayuntamiento», a *Ibid.*

antes bien se ha manifestado adicto al Rey Nuestro Señor (que Dios guarde)».²⁰

L'actitud política de l'individu, juntament amb la responsabilitat sobre els familiars dependents, havia de ser positivament provada per obtenir un pas-satge en la carrera d'Índies.

6. Conclusió

La documentació sobre els vallesans que van participar del comerç català amb Amèrica en les primeres dècades de la liberalització posterior a 1778, dipositada avui a l'Arxiu General d'Índies a Sevilla, palesa l'existència (tot i que reduïda), en aquest circuit econòmic, d'un grup de comerciants de l'actual Vallès Oriental que van esdevenir vallesans *indians* amb les seves iniciatives personals i econòmiques. L'estudi d'aquests casos ens ofereix un perfil mitjà de l'home que s'enrolava en la carrera d'Índies en un moment de canvis polítics i econòmics importants. Es tractava, majoritàriament, d'individus en l'inici de la seva trajectòria professional, que amb poc més o menys de vint anys d'edat creaven la seva pròpia casa de comerç. Provenien de la petita classe mitjana menestral i pagesa, com hem vist, de Granollers i Mollet, i van establir relacions de cooperació i associació amb comerciants de l'entorn (del Maresme i de Barcelona), principalment, encara que molts ja disposaven d'interlocutors a l'altra banda de l'Atlàntic, familiars o patrons que volien comptar amb els seus serveis. En els expedients creats pel Jutjat de l'Arribada que regulava les sortides del port autoritzat de Barcelona, trobem la vida familiar i social dels individus, que havien de donar fe de la seva responsabilitat familiar i de la fidelitat política a l'ordre establert. Els expedients ens permeten, doncs, explicar el procés que havien de passar per obtenir la llicència de pas a Amèrica i com les circumstàncies socials, familiars i polítiques podien concórrer en l'acceptació o denegació de l'autorització reial, amb un pes decisiu dels ajuntaments, que actuaven com a avaladors de la bona conducta del sol·licitant. Un retrat d'una època d'obertura econòmica, però amb un fort i estricte control estatal encara sobre béns i productes i, és clar, sobre la mobilitat de les persones.

Referències

DANTÍ RIU, JAUME (2013): «Del redreç a l'expansió. Els Puiguiriguer abans i després de la Guerra de Successió», *Pedralbes. Revista d'història moderna*, 33, p. 436-456.

²⁰ AGI, Secció d'Ultramar, 497, núm. 22.

MARTÍNEZ SHAW, CARLOS (1981): *Cataluña en la carrera de Indias, 1680-1756*, Barcelona, Crítica.

OLIVA MELGAR, JOSÉ MARÍA (1988): «El comercio colonial de Cataluña en la época de Carlos III: del sistema de puerto único al comercio libre. Aportaciones y debates», *Pedralbes. Revista d'història moderna*, 8, vol. I., p. 447-468.

SÁNCHEZ, ALEJANDRO (1992): «La indianería catalana, ¿mito o realidad?», *Revista de Historia Industrial*, 1, p. 213-228.

SUDRIÀ, CARLES (2004): «Comerç, finances i indústria en els inicis de la industrialització catalana», *Barcelona Quaderns d'Història*, 11, p. 9-38.

VALLS JUNYENT, FRANCESC (2000): «El paper de les exportacions vitícoles en la configuració de les relacions exteriors de l'economia catalana, 1672-1869», *Anuari de la Societat Catalana d'Economia*, 17, p. 10-18.

VALLS JUNYENT, FRANCESC (2004): *La Catalunya atlàntica. Aiguardent i teixits a l'arrencada industrial catalana*, Vic, Eumo.